

caritat inflama - i la fe conserva; / e, delint la culpa / dels perversos hàbits - ell nos *desanvulpa*; / e la gran caterva / de natura humana - quant ossos y pulpa / haurà recobrada, / per ell ab veu alta - serà judicada», FcPrats (a. 1487, JMBover, *BiEscrBal.* II, 161.63.9).

Fins i tot va existir el substantiu corresponent, amb aires de primitiu: en it. *viluppo* 'munt, paquet, embolic', ross. *volopó/velpó*: «unum *velponem* perlarum ponderantem 2 uncias» a. 1386, «trobaren-hi plomes <en> un *volopó* afixes» a. 1439 (*InvLC*, R-392; VII, 335). No obstant observo que no hi ha indici seriós que aquests substantius siguin previs al verb, i al contrari opino que són formacions retrògrades partint del verb *envolpar*, puix que estan molt menys documentats, i pràcticament només en una sola llengua (la forma ross. potser d'un abstracte femení en -*oó*, -*ATIO*-NE, partint d'**envelopaoó*).

Encara que és clar que es relaciona amb (IN)VOLVERE i família, l'etimologia del tipus INVOLUPPARE resta ignorada. Car els treballs ben orientats de Schuchardt (*ZRPh.* XXIX, 327) no dugueren a cap resultat clar ni a conclusions lúcides, i la teoria de Gamillscheg (*ZRPh.* XLI, 521-2) d'un origen cèltic és insostenible i sense fonament concret. L'única cosa clara és que l'explicació de Meyer-Lübke, *REW*, 3173.3, més encara que d'insostenible, s'ha de qualificar de pura vacuïtat: seria ja inadmissible l'encreuament d'un verb (INVOLVERE) amb un substantiu (FALUPPA), com a contrari al principi que els mots encreuats han de ser sinònims, i aquí ni tan sols tindrien la mateixa categoria gramatical; pitjor encara el fet que aqueix FALUPPA és un pur fantasma (mot de glosses i localisme insignificant) i és al contrari aquesta pretesa paraula la que va nèixer accidentalment de regressions i contaminacions de INVOLUPPARE.

Com que aquest problema és més aviat gallo-romànic, o ítalo-romànic, que català, no hi hem d'entrar a fons. I ens limitem a suggerir unes idees que no intentarem demostrar i restaran indecises, però evidentment més defensables que les de M-Lübke i Gamillscheg.

A) Potser suma operada en ll. vg. entre VOLUTARI i VOLUP o VOLUPTAS 'voluptat': *volup(e) est* havia estat mot robust en ll. antic, «il m'est agréable, ce m'est un plaisir»: d'on un *INVOLUPPARE 'abraçar sensualment, amb passió, fortament' > 'abraçar' > 'embolcar': tenint en compte que *volutari* era 'rebolcar-se' com els amants (cf. supra la cita de Petroni) i en *VidesR*, 76v2, «sobre espine s'envolpà» traduint el ll. «se adeo *volutavit*» (205.19); però d'altra banda *envolpar* quedà incorporat semànticament en la família d'INVOLVERE i INVOLVICARE (> *embolcar*), amb els quals visqué en concurrència constant.

B) A tota la família germànica és comú un tipus fraseològic que podem concretar en l'al. mod. *wohlauf* 'au, som-hi, anem', b. alem. ant. *wela up!* 'amunt, apa!', crit d'atac (Sperber, *Uppsala Univ. Arsskrift*, 1910, 152). Combinant-se amb el romànic INVOLVERE pogué donar un *INVOLUPPEMUS 'emprenquem, embolquem, envoltam': més que més havent-hi altres lo-

cucions germàniques, quasi iguals, que els soldats romànics hi confondrien: *ful up* (gòt. *fuls*, a.-al. ant. vol 'ple', d'altra banda ags., b.-al. ant., esc. ant. *up(p) = auf, aufwärts*; en combinació, neerl. *volop* «en abundance; à souhait; copieusement», angl. *full up (to)*, al. *vollauf* «abundantly»; en fi al. *wohlan* «now then!», neerl. *welaan!* «allons, eh bien». El mot el pogueren formar soldats bilingües romano-germànics com aquells a qui es dirigiren els bilingües mots dels Juraments d'Estrasburg; partint de *wela-up*: llavors *INVOLUPPARE, recolzant en el seu paral·lel purament llatí INVOLVERE, esdevenia ENVEL- (amb el tractament post-consonàntic de la w, com en *esparver, ataviar*); o si es vol partint de *wel up!* 'amunt', el derivat romànic *WELUPPARE 'amuntegar', WELUPPU 'amuntegament': amb la w- tornada v- sota la influència de *volvere/involvere*.

C) No jurem, però, que no anem a cercar-ho massa lluny i es tracti simplement d'un encreuament de *tapar* 'cobrir' amb INVOLVERE o VOLUMEN: cf. el cat. *desembolums* citat supra en el *Decam.* com a traducció de *sviluppi*. D) A priori no fóra idea gens desenraonada pensar que fos d'origen pre-romà, més que més havent-hi una arrel indoeuropea *uel*, ben estesa i productiva amb aquest significat; però -UPP- no és cap sufix i el fet que en aquesta arrel (i tampoc en *uel*, d'altre sign., veg. Pok., *IEW*, 1143, 470-4) no es coneixen amplifacions en -P- (o K*) ens fa desesperar de tal perspectiva (o d'una combinació d'això amb el ll. VOLUP).

E) En fi, com sigui que cap de les hipòtesis examinades no satisfà prou, o bé gens, penso també en una combinació morfològica, certament audaç, però que té l'avantatge de ser purament romànica, i no obligar a postular cap ètmon del ll. vg., del romano-germànic ni del pre-romà. Vist el gran descabdellament dels perfets forts en -UIT a tota la Romània, i més que enlloc en oc., cat. i it. antics, tenim dret a imaginar que vagi existir un perfet *(IN)VOLVUIT, tal com es crearen MOVUIT > oc. i cat. *moç*, BIBUIT > *bec*, PLOVUIT > *ploc*. I tenim almenys testimoni d'un prolongament d'aquest VOLVUIT, en la forma *volvc* de l'*Estribot* de Peire Cardenal: «Sant Joans lo tenc --- e-l bateget --- e conosc bé la senha abanchas que fos natz, / e-l ventre de sa Maire, que-s *volvc* al destre latz» (v. 12, Appel, *Chr.*, 79, que alguns editors esmenen arbitràriament en *vols*).

Ara bé, que hi vagi haver aquí un resultat -p de la base -VUIT fóra ben concebible (VUI > -b, d'on -p, essent final), cf. it. *seppe, ebbe, ruppe* etc.; oc. ant. *saup, caup, receup*, llengua en la qual, al costat de *saup*, també es troba un perfet *sap* (*Chr.*, 111.23, 1.58), i al costat de *ac* HABUIT hi hagué *ab* (*Alexandre, Chr.* 2.23). I com sigui que *vu* dona *bu* (*buit* VOCITUS) i *vo* dona *bo* (VOLVICARE > *bolcar*), i hem vist molts casos de *bolta* per *volta* etc.), bé podem esperar que també INVOLVUIT vagi donar (*ell*) **envolp*; forma estructuralment excepcional, que estava abocada a innovar-se en *envolpar*, més que més sota la influència dels sinònims *embolcar* i *envoltar*. I ja hem vist, més amunt,